

ІНТЕГРОВАНЕ УПРАВЛІННЯ КОРДОНАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ МВС

Лілія Олександрівна БУДКО,

*слухач магістратури
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Сучасний рівень глобалізації та євроінтеграційні прагнення України висувають нові, більш серйозні вимоги, до управління кордонами. Розширення транскордонного співробітництва та збільшення рівня міжнародної мобільності населення роблять раніше існуючі механізми управління кордоном неефективними та застарілими. Підписавши Угоду про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [1] Україна взяла на себе зобов'язання щодо ефективної імплементації принципу інтегрованого управління кордонами (далі – «ІУК»). Що ж являє собою цей принцип та які його переваги, розглянемо нижче.

Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року затв. розпорядженням КМУ №687-р від 24.07.2019 р. [2] визначає ІУК як скоординовану діяльність компетентних державних органів України та військових формувань, спрямовану на створення та підтримання балансу між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону для законного транскордонного співробітництва, а також для осіб, які подорожують. Слід підкреслити, що це не перший документ у цій сфері – перші програмні документи з'явилися ще у 2010 році. На підставі наведеного визначення ІУК можемо виокремити його характерні ознаки: 1) специфічний суб'єктний склад, який включає в себе: МВС, МЗС, Мінінфраструктури, Мінфін, Держприкордонслужбу, ДМС, Держмитслужбу, СБУ, Національну поліцію, Національну гвардію, Держпродспоживслужбу, Збройні Сили; 2) ця діяльність є скоординованою – так, суб'єкти ІУК взаємодіють на відомчому, міжвідомчому, державному та міжнародному рівнях; 3) включає в себе систему політичних, правових, економічних та організаційних заходів [3, с. 5]; 4) основна мета - створення та підтримання балансу між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону для законного транскордонного співробітництва, а також для осіб, які подорожують.

Головним нормативним актом, що визначає сутність ІУК є Регламент Європейського Парламенту і Ради 2016/1624 про європейську прикордонну та берегову охорону [6, с. 6]. Ст. 4 цього акту визначено 11 базових компонентів ІУК. Як приклади, можемо навести: 1) аналіз ризиків для внутрішньої безпеки та загроз, що можуть справити вплив на функціонування або безпеку зовнішніх кордонів; 2) співпраця з третіми країнами, зокрема країнами-сусідами та тими, що визначені шляхом аналізу ризиків як країни походження чи транзиту нерегульованих мігрантів; 3) технічні та опе-

раційні заходи в межах Шенгенської зони, що мають стосунок до контролю кордонів і спрямовані на неврегульовану міграцію та протидію транскордонній злочинності; 4) ін. Саме на цих принципах базується і Стратегія ІУК в Україні [2].

Як бачимо, ІУК є багатоаспектною та багатосуб'єктною діяльністю. Проте, ключовим суб'єктом в системі ІУК є Міністерство внутрішніх справ України. Якщо ми звернемось до Плану заходів на 2020-2022 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року [4], то побачимо, що відповідальними виконавцями більшості заходів є або МВС, або органи, що входять до системи МВС – Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Національна гвардія, Державна міграційна служба України. То ж не випадково, одним із стратегічних пріоритетів МВС, визначених Стратегією розвитку системи МВС на період до 2020 року, є ефективне ІУК та збалансована міграційна політика. Опис стратегічних пріоритетів в цій Стратегії побудований за класичним принципом та включає в себе опис викликів, очікуваних результатів та необхідних кроків для їх досягнення. Так, основними викликами у аналізованій нами сфері вбачається: 1) загроза територіальній цілісності і суверенітету України і терористична загроза, зростання транснаціональної та організованої злочинності і нелегальної міграції, контрабанди зброї, вибухових речовин і наркотичних засобів, в контексті існування військового конфлікту на території держави; необхідність відновлення контролю над усіма ділянками державного кордону; 2) недостатній рівень облаштування державного кордону; 3) необхідність імплементації європейських стандартів інтегрованого управління кордонами і розвитку сервісного підходу; 4) та ін. В якості шляхів подолання цих та інших загроз зазначаються: 1) упровадження механізмів контролю за дотриманням прав людини під час перетинання державного кордону; 2) посилення протидії злочинності у прикордонних районах і розвиток спеціальних підрозділів швидкого реагування Держприкордонслужби; 3) розвиток міжнародного співробітництва щодо обміну даними для забезпечення охорони та захисту державного кордону і дотримання міграційного режиму; 4) та ін.

Звичайно, що цей документ є документом стратегічного рівня та потребує деталізації на більш низькому рівні, тобто переходу від довгострокових цілей та завдань до чітких кроків, спрямованих на їх реалізацію, та відповідного механізму оцінки прогресу. І такі документи існують – це План заходів з реалізації Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року та Набір індикаторів високого рівня для оцінювання досягнення мети Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року.

На жаль, в рамках однієї роботи ми не можемо заглибитись в детальний аналіз цього Плану, проте слід зазначити, що частина цих заходів вже реалізована, інша – очікує свого виконання. За своєю суттю вони прямо пов'язані із заходами спрямованими на реалізацію Стратегії інтегрованого управління кордонами. Вищезгадані індикатори, в свою чергу, являють собою, набір кількісних та якісних показників, які характеризують ефектив-

ність досягнення мети, зазначеної у Стратегії розвитку органів системи МВС.

Отже, проблеми сучасного управління кордонами вимагають нових підходів до прикордонної діяльності і саме ІУК відповідає цим викликам. МВС було докладено багато зусиль та реалізовано більшість заходів визначених у Стратегії розвитку до 2020 року, проте вищезазначені факти свідчать про те, що ІУК залишатиметься пріоритетом МВС і у стратегії розвитку на наступні роки.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
2. Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року затв. розпорядженням КМУ №687-р від 24.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80>.
3. Литвин М. Концептуальні засади інтегрованого управління кордонами. Досвід упровадження в Україні. *Наука і оборона*. 2014. №1. С. 3–7.
4. План заходів на 2020-2022 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року затв. розпорядженням КМУ №1409-р від 27.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1409-2019-%D1%80>.
5. Стратегія розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року затв. розпорядженням КМУ № 1023-р від 15.10.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-%D1%80>.
6. Кравчук П., Сушко І., Кульчицька К., Кравчук П. Огляд стратегічних документів у сфері управління кордонами URL: <https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Oglyad-IUK2018.pdf>.